

MISTRA JANA HUSI
SEBRANÉ SPISY. ČESKÉ.

Z NEJSTARŠÍCH ZNÁMÝCH PRAMENŮ

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL JAROMÍR ERBEN,
ředitel archivu i jiných úřadů pomocných Pražského magistrátu.

DÍL I.

V PRAZE, 1865.
NÁKLADEM BEDŘICHA TEMPSKÉHO.

O b s a h.

	Strana
Výklad viery	1
Menší výklad na vieru	44
Výklad desatera božieho prikázanie	52
Kratší výklad na desatero prikázanie	285
Výklad na páteř t. na modlitbu páně	288
Výklad menší na páteř	357
Zpravidlo k výkladu	358
O svatokupectví	369
Ukazadlo ke svatokupectví	474

na setrvání v božiem poslušnosti. Protož chodícím zde k vlasti nebeské najpotřebnější jest ctnost setrvání, bez níž žádný nebude korunován; protož počínající důstojně na počátku, a dále jdúc, přestanú-li před skonáním, netrvajíc v milosti boží, mt. 7. budú zatraceni. Protož die spasitel: Ne každý, kterýž mi die: pane, pane! vejde v králevství nebeské. Jednú die: pane, když dobře počíná; druhé die: pane, ktož dobře prospívá, a třetie die: pane, ktož dobře skonává. Protož ktož nedobře skonává a dobře počíná a prospívá, ten die dvakrát: pane, pane; a mt. 25. těm, kteříž tak řkú, die spasitel: Neznám vás! když potlukú, řkúc: Pane, pane, otevři nám! Die: Neznám vás k spasení, neb se vám nedostává třetieho znamenie, jenž jest ten nedostatek, hřiech konečnieho nekání, proti duchu svatému.

Aj tyto příčiny máme v hromadu sebrati a v neděli spasenie svého pilně hledati; neb nedostává se tomu člověku lásky zřiezené, kterýž po šesti dnech, v nichž tělu a světu slúží, neslúží duchu den sedmý.

Kapitola XL.

Po někakém poznání neděle již má býti vědieno, na A. kterých věcech záleží svěcenie neděle aneb svátku; neb vidomé jest, že ani čas ani miesto slove svaté, jedné pro účinky svaté, neb pro život svatý. I ukazuje se obyčej svěcenie neděle, když po slovách třetieho prikázanie die duch svatý: V šesti dnech budeš dělati, a činiti budeš všechna diela svá; ale v sedmý deň odpočinutie pána boha tvého jest. Neučiniš nižádného diela v ten deň, ty i syn tvój, i dcera tvá, i sluha tvój, i děvka tvá, i hovado tvé, i host, kterýž v tvých vratech jest. Aj z těchto božích slov máš, že člověku neděli neb svátek světiti, jest se jemu od služebného diela zachovati. Protož v knihách Levitici zapovídá se každé Lev. 23. také dielo, když die buoh: Nižádného diela služebného nebudete činiti v neděli. A poňavadž zákon boží nezapovídá diela chvály božie nikdy, protož nenie jiného diela, které by bylo zapovědieno, jedné dielo, jímž se stvoření slúží, jako jsú Sup. Jon. Omne 35. diela rolná a řemeslná; neb ač vedlé řeči svatého Augustina,

jedné dielo hřiešné jest služebné, však to dielo, jenž jest nájemné, jakož jest dielo rolné a řemeslné, zapovědieno jest v neděli. Protož čině to dielo člověk v neděli, hřěší přestúpením B. prikázanie, a tak mnohými smrteľnými hřiechy; neb jakož ctnosti svázány jsú, tak že kto má jednu, má jich mnoho, též i hřiechové.

O ctnostech praví svatý Augustin i Aristotileš pohan, 6 Ethic. že ktož má jednu ctnost, ten má všechny. Toho dóvod jest tento: Jest-li Petr neb Jan opatrný, tehdy má opatrnost, jenž jest ctnost, zpravujíc ho, aby všechny věci činil opatrně; a že čině opatrně, pilen jest, aby vše, co má učiniti, učinil spravdlivě, a tak plně se způsobí k spravdnosti; a plně se způsobě k spravdnosti dá každému, co od něho na koho slušie, a tak jest spravdlivý. A že nemóž býti tak plně spravdlivý bez statečnosti, již až do smrti hotov jest státi o pravdu, protož jest statečný; neb statečnost jest ctnost, již kto ustavičně a vesele postaví se o dobré. A že nemóž býti tak statečný, nenie-li stříezvý a v jedení skrovný, neb jinak by zblúdil, protož má skrovnost, jenž jest ctnost, již člověk má se právě netoliko v jedení a v pití, ale v každém skutku, jenž slušie k statečnosti. A tak máš, že ty čtyři ctnosti veřenie: opatrnost, spravdnost, statečnost a skrovnost, jsú spolu svázány, tak že ktož jednu dokonale má, ten i druhé má, a ktož z nich jedné nemá, ten nižádné z nich nemá. A ty ctnosti jsú veřenie, že jako u veřejí dvěře se obracují, též život ctnostného člověka v nich se obracie a na nich stojí; a ty táhnú po sobě jiné ctnosti, jako jsú: štědrost, svobodnost, ochotnost, pravdymlnost, a tak pokora, trpělivost, ustavičnost, a tak jiné ctnosti.

Těž také hřiechové svázání jsú, že kto má jeden, má jich mnoho, jakož sem řekl: ktož hřěší přestúpením prikázanie božieho, nesvětě neděle, ten mnohými smrteľnými hřiechy hřěší. Neb že dělá lakomé, jest lakomec; a že tak lacino svú duši a králevství nebeské tratí, jest marnotratce. A že od choti Krista k ďáblu odstúpil jest, protož duchovně cizoloží a smilní. A že božieho prikázanie nedrží, jest pyšný; a že jest pyšný, bohu závidí, že jemu prikázal světiti, a tak jemu cti ujímá, a tak jest zloděj. A že nečiní, co má v svátek činiti,

protož lení jest; a že své duši zle činí, protož jest hněvivý, neb sám své duše nenávidí a ji zabíjí; neb die David: Ktož miluje zlost, nenávidí duše své. A že sebe nenávidí, tehdy i blížnieho nenávidí; neb die písmo: Kto sobě zlý, kterak jinému jest dobrý? A že boha neposlúchá, tehdy ho nemiluje; neb die svatý Jan: Kto die: miluji boha, a prikázanie jeho neostřiehá, lhář jest a pravdy v něm nenie. A že boha nemiluje, tehdy nadarmo jmeno božie jest vzal, a darmo slove křestan. A poňavadž darmo slove křestan, tehdy otcě pána Krista nectí, a nectí matky své, jenž jest zbor všech svatých; neb kto nectí krále, ten nectí i králové, jeho choti, i všie jeho čeledi. A tak přestúpiv jedno prikázanie, jest všemi vinen, jako die svatý Jac. 2. Jakub, apoštol a bratr pána Ježíše Krista. Protož ty věrný člověče, to znamenaje pilně, v neděli nedělj diela služebného.

C. A znamenaj, že dielo služebné jest dielo, jímž člověk bez nuzě neb bez potřeby slúží některému pánu neb paní, kromě boha; jakož jest dielo řemeslné, rolné, a jiné dielo pro hřiech uvedené, k němuž lidé jsú nájemni; neb slúžiti bohu a modliti se jemu a jeho chváliti, nenie dielo služebné. A též dávati posvátné věci, jako tělo božie, kázanie, křest, rozhrěšovanie, olej svatý, manželov otđávání, též dáti almužnu, slúžiti chuděmu, pripraviti tělestnú potřebu, bez niež nemóž člověk podobně živ býti, nejsú diela služebná, od boha zapověděná.

Z této řeči máš, že každé dielo hřiecha, neb hřiech jest dielo služebné, od boha zapověděné; a jest převelmi služebné, neb pán, jemuž tiem dielem se slúží, jest najbiednější. Protož die spasitel náš: Každý, jenž hřiech činí, jest sluha hřiechu. Ale jiná diela služebná, jako jest orati, žieti, víno zbierati, hrušky neb jiné ovoce třiesti, neb zbožie vésti a tržiti, a k nim podobná diela mohú někdy dobře býti s hodnými příčinami, k poslúžení a prospěchu svaté občě; ale jsú ta diela v neděli neb v svátek zapověděná, že jsú služebná a nepotřebná, ani velmē nuzná tak, by bez nich nemohl člověk na taký deň býti. Protož člověk maje zbožie dřieve řečená, zvláště ač by slúžil obci, pracuje v neděli, tak jako řečeno jest, již by činil skutek nehodný; neb v ten čas, v kterýž má samému bohu slúžiti, stvoření slúží. A tak diela, kteráž pro zisk časný neb

pro utěšenie tělestné všední deň byla by hodná, v svátek byla by služebná; a ta diela zvláště slovú služebná.

Druhé z této řeči máš, že židé pána Ježíše nerozumně a nepravě sú treskali z porušenie neděle aneb svátku, proto že kázal, divy činil, a nezdravé uzdravoval, aneb že jiné věci, jenž k boží chvále slušejí, činil; neb poňavadž oni vedlé zákona hodně vola neb osla z studnicě v svátek vytáhli sú, čím více člověk z đabľovy studnicě v neděli móž bez porušenie svátka vytažen býti? jakož jest jim dovedl milostivý spasitel ve čtení. A protož dávaje nám příklad dobroděnstvie, abychom v svátek dobře činili, a k boží chvále deň boží obrátili a naložili, obecně činil jest skutky divné a milostivé v svátek, jakož svědčí čtenie svatého Jana. ^{5 et 9. cap.}

Třetie máš z této řeči, že hřěšiece kterak kolivěk v svátek neb v neděli, najvíce rušie neděli; neb dielo najslužebnějšíe páchají v neděli, jímž najvíce buoh se tupí a od nich trpí. Neb poňavadž má člověk vždy něco činiti, a opět že což kolivěk v smrtedlném hřieše činí, vždy znovu hřěší, vědomé jest, že každý hřěše v svátek neb v neděli, čině dielo najslužebnějšíe, ruší deň sváteční. Protož nezďajť se, by prázdnicí neb lenochové neděli světíli, neb die svatý Ezechiel: Ktož odpočívá, odpočívaj. To věz, kto odpočívá tělem, odpočívaj i duchem; kteréžto odpočívanie nebude, jedné když z lásky hřmot světských hřmotov a hlukov bude vyhnán. ^{Ez. 3.}

Protož biedně a ohavně hřěšie, mnějíce by v svátek světíli, kteříž opustiec diela tělestná, obžerstvím, opilstvím, mrzkomluvením, marnomluvením, oplzlým hraním, turnováním, kolbú, kostkú, šachováním, frejováním, tancováním, lakomým tržením, a jinými péčemi se toho světa zaneprázdnie; neb neděle zachovanie odpočinutím od diela služebného jest podobnostvie odpočinutie minulého po šesti dnech diela, jako jest buoh odpočinul; a také jest znamenie neb podobnostvie odpočinutie budúcieho svatých v radosti; a třetie k odpočinutí nynějšiemu, jímž věrní v svátek v bohu odpočívají. Neb jakož světník neděle svléká všednie ruby, šaty neb rúcho, móž-li mieti svátečnie lepšíe, obleče se v ně: též má svléci s sebe to, co znamenají šaty; to věz, aby svleka s duše a s mysli své myšlenie a pečlivosti světské a služebné tělu, oblekl se v rúcho

světlejší, a tak modlil se a sloužil pánu bohu v světlé láscě; neb ctnosti jsou rácho duše a rácho světlé, jako zase hřiechové jsou rácho temnosti. A pro toto podobenství slušie hodně, aby křesťané, majíce lásku, v neděli krmili se štědrějie. Protož

Tob. 2. psáno jest v knihách Tobiáše, že když biele den sváteční boží, a byl se připravil oběd dobrý v domu Tobiáše, řekl jest synu svému: Jdi a přiveď některé z našeho rodu, bojící boha, ať hodují s námi. Též také jest psáno v knihách Neemiáše:

Neem. 8. Jděte a jezte tučné věci a píte sladké, a pošlete těm, kteří sú sobě nepřipravili; nebť den svatý boží jest, a nerodte smutni býti. Neb neděle naše, jenž jest odpočinutie, znamená naše nasycenie svatých v nebeské vlasti.

Protož vešken den nedělný má naložen býti a ztráven v duši, v slovu a v skutku v nějakém povýšení chvály božie. V duši: myšlením o zákonu božiem, o nebeské radosti, a o těch věcech, jenž jsou k prospěchu svaté obci, a k naplnění božích prikázání způsobuje. Pak v slovu: nábožně se modle, slovo božie káže, a dobrú řečí jiné napomínaje neb uče, neb tresktaje, neb mieře a smlúvuje hněvivé, s láskú za jiné se přimlúvaje, hřiechův se zpoviedaje, neb bohu na chválu zpievaje. Pak v skutku: ráno vstávaje, do kostela chodě, milosrdné skutky ukazuje, k svatému kázání běže, aby neb kázal neb slyšal, a jinak rozličně blížniemu pomáhaje k spasení, a tak jsa živ způsobně, aby v nižádnú hodinku ďábel nenalezl tebe prázdna; neb ďábel v svátek pilnějie láká lidi, neb vie, že ten deň mohli by sobě najvíce prospěti; a závisť jeho mútí ho, aby rmútil lidi, když mní, že více uškodí.

Protož pro opuštění tohoto prikázání strach jest, že dnové naši obrázení sú ve lkánie, jakož židóm se stalo vedlé písma; neb psáno jest: Království jde ot lidí k lidu, pro ne-spravedlnosti, pro křivdy a pro násilé, a pro rozličné lsti, a pro časy hněvivé. Neb v deň svátečný, ďáblovým popuzením tělestným a světským, pilní jsou lidé činův hřiecha, jenž jsou najslužebnějšíe díelo, protože najbiednějšíemu jimi lidé slúžie, ztratíe svobodu krále Krista. A slúžie někteří ďáblu, jenž slove Mamon, pro lakomství zbožie, že opustíe kostel a náboženství, pilní jsou trhův, robot na poli a jiných činův, jimiž zbohatěti žádají; a ti nevykupují času, ale více vážie zbožie světa než

své spasenie, pánu bohu svému miesto hodovních dnův činie dny zlé. Proto nemilují boha vši myslí, jimž milejší jest za-neprázdněnie vedlé tělestných věcí v deň od boha záповědný, než vedlé božie služby. Protož tak hřěšiece smrtečně, připravují sobě žalobu ku pádu v deň božieho hněvu.

Jiní pak v svátek slúžie ďáblu, jenž slove Luciper, jako všichni pyšníci, jenž svú pýchu ukazují s žádostí na rúše, na pyšném chodu, a zvláště že z pýchy ten deň neposlúchají pána boha, jakož i Luciper, jenž jest nad pyšníky králem. Pak smilníci sváteční, ti slúžie ďáblu, jenž slove Azmodeus; ten má moc, aby je dávil, jakoj' měl moc, aby zdávil šest mužův Sáry, již sú pojímali pro krásu, a prvú noc každý z nich chtěl smilniti. O pane bože! ty vieš, že by málo ostalo manželův, kteří tak se pojímají, a pak ovšem jiných smilníkův nešlechetných, jako cizoložníkův, kněží i laikův, žen i mužův! Veliká dobrota tvá, že se nepropadnú, že světa nepotopíš, že jich Azmodeus na těle nezdáví. Snad je chováš k věčnému ohni? ty vieš, kam kteří slušie; hovieš některému ku pokání, a některému čas dáváš v rozkoši dlúhý, aby měl biedu u věčném zatracení.

Pak lakotníci sváteční slúžie ďáblu Běl, jemuž sú dávají za deň čtyřiděti ovcí, žemlí po dvanadsti korciech, a vína šest kádí: ale to všechno kněžie s ženami svými a s dětmi tajemně sú zjedali a spjeli, jako psáno jest v Danieli. Snad to znamená, že kněžie nynější jsou obžerní a nestřiezí, s ženami něku tajemně, ale zjevně bohu danú almužnu žerú, ale a kaks klamajíe lid, řkú: Dajte bohu! a chtiee sobě a ženám, jako oni kněžie; a lid dáva, mně, by böh požíval v chudých, nalit bělité a bélkyně požívají s bélénci. O Danieli, muži svatých žádostí! zamkni nyníe Béle, a potrus prachem, ať král pozná, kto to žěfé. Ale dieš, Danieli svatý! že netřeba trúsiti; neb netoliko ty, jenž jsi muž žádostí božích, rozsuzuješ ty hanebné věci, ale již Hodek, Klimeš, Pabeš umějí to znáti i jich děti, a však i ti obžerstvie nenechají, ani se pro obžerstvie na posviecenie, na svatby i do krčem svolávají.

A bych měl dále psáti, neměl bych měštěninův pominúti. Tí proto mají břicha veliká, neb žerú, nesvětiee svátka. A pak co mistři v svátek činie, jenž veliké přieliš hody strojie,

Mezi těmi; pohřiechu! hus jest v etnostech od Béle oškubená; neb jest také často se na těch hodech přielišně krmila a chudých robotu žrala.

Pak hněviví svátečníci, ti slúžie Vehemot, jenž slove krvavý; neb tací opustiec lásku srdečnú, zarmútie se v krvi. ^{1Poster.} Neb die Aristotileš, že hněv jest zahorčenie krve u srdcě, to jest, od zahorčenie srdečného pocházie hněv. A pověz mi, kdy krvavý Vehemot více zakrvaví lid, než v svátek? kdy více mordu obecně a svárov způsobě, lidi mrtví? Pak závistiví slúžie v svátek ďáblu Astaroth, jenž jest kniežě zvláštne nad závistníky. Protož záviděl jest Bartoloměji, apoštolu Kristovu, jakož čteme, ač ne v písmě svatém, vědomě vypisuje jeho krásu na těle a oděv na rúchu, a tudy pronesl svatého Bartoloměje. Též kdy více lidé padají v závist, než v svátek? onen neb ona uzřiec jiného neb krásnú jinú na vlašech, na tváři, závidí jí; uzřiec u nie rúcho krásné, závidí jí. Přijďúc domov, s jedné strany kvielí na muže, žalující: Ona má rúcho kraššie! a s druhé strany hanějíc onu, že jest pyšná, škaredá, frejovná; vidúci rúcho krásné, chce mieti též. A takéž i kněžie, i mistři, studenti, panoše i žáci, i chudí řemeslníci závidie jiným. A kto móż plně psáti, co té závistí i chudí žebráci svému bohu Astaroth pilně snesú? protož, kterak ti Kristov svátek svétie?

A pak lenochové sváteční, dlúho ležiec, mše i kázanie, neřku jitřnie a rané vstánie, chtiece zameškávajíc, a jiní léně se modléc, slúžie ďáblu, jenž slove Šathan; neb protivie se tací lenochové bystrému životu pána Ježíše, jenž hotově za hřiešné, nejsa dlužen, a za své nepřátely šel jest na smrt, vstávav prvě hotově i na modlitby i na kázanie, a chodiv pěš pro naše spasenie. Protož kdy šel do Jerusalema, řekl jest učedníkóm svým, že musie jíti do Jerusalema, a mnoho trpěti od starcív, od kněží a od mistrív, a od biskupív kněžských, ^{Mt. 16.} a že má zabit býti. A Petr, že léní byl ještě k utrpení a k boží službě, odved ho na stranu, radil řka: Odstup od tebe, pane! nestane se tobě to. A ihned pán Ježíš, obrátiv se, řekl ^{G.} jest jemu: Jdi po mně, Šathane! neb nesmýšlíš božských věcí, ale lidské smýšlíš, a tak pohoršenie mně jsi. To jest, horšiš se nade mnú, žádaje, abych já hotově nešel na smrt,

jako sám nechceš pro lenost jíti. Protož chtě spasitel všechny od také lenosti odvesti, jakož píše svatý Marek, zavolav zá- ^{Mr. 8.} stupa i učedníkív svých, řekl jest jim: Ač kto chce přijíti po mně, to věz do radosti věčné, vezmi kříž svůj a poď po mně, to jest, maje utrpenie, buď hotov k smrti pro mě. A to miení, když ihned die, že ktož bude chtietí zachovati život svůj, to věz zde netrpě, ztratí jej; neb musí vždy umřieti, a tak i na věky duši i tělo ztratí. Neb poňavadž Ježíš milosrdný, buoh věčný, člověk nevinný, musil jest trpěti, jakož sám die, a tak oslaven býti, kterak tehdy člověk hřiešný, ^{Luc. ult.} hřiechív plný, chce s leností, nic netrpě pro Krista, z dluhu převelikého spasen býti? A tento ďábel Šathan v lenosti často člověka porážie v oheň a často u vodu; neb léní člověk jednak upadne v oheň, to jest v zapálenie smilstva, jednak u vodu, to jest v skutek nečistého smilstvie. A o tom ďáblu die svatý ^{Mt. 17.} Matúš, že člověk jeden přistúpil k Ježíšovi, a padl jest na kolně před ním, řka: Pane! milostiv buď synu mému, nebť náměsiečný jest a trpí zle, nebť často padá v oheň, a často u vodu. Člověk ten znamená lénieho, jehož syn, to jest vóle, jednak padá v zapálenie smilné, jednak u vodu, to jest v skutek smilný. A kto pád ten činí? věru duch zlý, Šathan. Neb die svatý Marek, že řekl jest ten člověk Kristovi: Mistře! ^{Mr. 9.} přinesl sem k tobě syna svého, jenž má ducha němého, a ten kdež kolivěk jeho chopí, tepe jím a pění, a skřípí zuby a schne.

Aj slyšíš teď, člověče! že ďábel, duch němý, jako jest lenost ďábelstvie tajné, kdež kolivěk, buďto v kostele, buď na loži, tepe člověkem, že pění. Pěna jest nečistota, jenž z lenosti v smilství pocházie; Šathan to jedná, i skřípěnie zubív mezi smilníky a schnutie. A to ďábelstvie nebude vyhnáno i od učedníkív Kristových, jako sám Kristus die, jedné modlením a postem; neb když sú učedníci otázali, řkúc: Proč ^{Mt. 17.} sme nemohli vyhnati toho ďábla? odpověděl jim Kristus, řka: Pro nevěru vaši. Neb ten ďábel nebude vyvržen, jedné modlitbú a postem. Neb lenost, jież kto se varuje, statečně trpěti mui, utrpením vyvržena má býti, modlitbú nábožnú, postem, a k smrti života nasazením. Protož potřebie jest léniehu člověku, aby padl na kolně nábožně před Ježíšem, a prosil, řka:

II. Milostiv buď, pane, synu mému! to jest vůli mé, již v lenosti duch zlý jednak mece v oheň, to jest v zapálenie smilstva, jednak u voďu, to jest v skutky smilstvie. A milosrdný spasitel vyžene ducha zlého Šathana, a uzdraví v tu hodinu. A že, vedlé řeči svatého Augustina, člověk, kolik má hřiechův smrtedlných, tolik má pánův čertův nad sebou, a hřiechové spolu se vleku; protož někto v den sváteční, maje bohu slúžiti i všem svatým, slúží Luciperu i svým všem čertům pánům, a tak den svatý obrátí sobě v deň zlořečený a prokletý, a den veselé budúcieho v deň kvílenie a truchlosti; neb deň, jenž jest k boží chvále svat uložen, k pilnosti světa, těla, ďabla a hřiecha zle obrátí.

Protož běda nám, že v svátek neobieráme se s zákonem božím, ale s tělestným zbožím! Nehledáme prikázanie spasitele, ani držíme lásky věčného krále, majíce v svátek mysliti o stvoření světa, o jeho opravení od boha, o jeho naučení, o súdném dni, o věčném spasení; neb ty věci, jakož řečeno jest, buoh v neděli některé učinil jest, a druhé učiní: my pak zpět obrátiec se myslíme, kterak bychme zbožie světa dobyli, zle dobytého jako dobře dobytého chovali, pod lstivým prikrytím kterak bychme chytrostí protivníka svého oklamali, chválu světa kterak bychme uhonili, a v tělestné rozkoši kterak bychme se okojili. A tak také mysléce myšlenie marná, svárlivá, nepokojná, majíce mysliti o pokoji obecném, a zvláště abychom měli všichni spolu pokoj v bohu, pak to opustiec, zaneprázdníme i rozum, i vůli, i paměť vnitřnieho člověka, chopiece se lajen tohoto světa. A že duše tiem bude zmalevána, což najviece miluje, vidomě rozum můž poznati, že obraz, jenž má býti trojici svaté podoben v milování, v potvoru přehroznú jest obráčen. A opět majíce v neděli všechny naše smysly ku pánu bohu, k jeho věčné moci, múdrosti, dobrotě, a ku pravdám věčným obrátiti a v těch kocháním odpočinúti, a pečlivostí tělestných věcí, jenž hynú, jakož najdále můžeme, odvrátiti, aby rozum, i myšlenie, i smyslové se nerozblúdili; neb rmúcenie a zaneprázdňenie v mnohých věcech zaneprázdňuje papsrsek prvního světla, to jest boha, a slunce Krista, že neosvietí vnitř člověka; jako dřevo neb štěp křivý, rozložený a hustý listím zastierá, že nemůž světlo slunečné papsrskův

pustiti k tomu stromu. A že z hojnosti srdce ústa mluvie, Mt. 12. zjevno jest, že nemodléce se, ani kážice, ani jiných učiece, ani užitečných řeči mluviece, ale vadiece se, hanějice, jiné způsobujice, lajice, nekázaně mluviece, a zpievajice piesně nenábožné, mluviece řeči, básně neúžitečné, a ovšem biedné frejovnie, jiné lidi horšiece, den sváteční zmaříme: kterakž tehdy obdržíme, co od boha žádáme a prosíme, tak posměšně jsúce živi, a mluviece oplzlosti nehodné a pohádky, jenž chýlé mysl ke zlému? Kterakž tehdy vydáme počet z každého slova prázdneho v posledni neděli, rozsievajice slova, ne k dobrému*) napomínajice, ale popúzejice ke zlému; ne svatého písma čtúc ani slyšiec, ale těm, jenž čtú a slyšie, utrhajíc a jim se posmievajíc, o viere, o ctnostech, o spasení netbajíc, ale piesní, básní, pištěb, hudeb, kolby, tancův pilni jsúc, pasúc neřku od oběda, ale od jitra mlsně oči nestudatým hlédáním, plesáním, tancováním? Jakož nám die böh skrzě Izaiáše: Kobos, húsle Isa. 5. a buben, a víno na hodech vašich; a na dielo božie nehledíte, ani skutkův svých ruk znamenáte. Neb kostečníci, šachovníci, vrhcábncí, tanečníci a pipláči s piplayicemi nehledie na božie dielo; neb v tu dobu ani hledie na nebe, že jim jest uděláno; ani hledie na jiná stvoření, jenž všechna sú pro ně stvořena, aby pamatujice dobroděnství, bohu v svátek slúžili pilnějé; ani také skutkův svých ruk znamenají, co jimi proti bohu Job 21. páší. Nepomnie, že die svatý Job: Tepú buben, skrzie na húsle**), radují se pro hlas varhaní, vedú v rozkoši dny své, a okamženě sstúpili sú do pekla.

Ne tak, ne tak, o věrní křestánkové! čiňme, ale znameňajice, že dnové zlí jsú, choďme opatrně, vykupujice čas, tak že což sme prvě zameškali, to již pokáním svatým sobě navratme; choďme ne jako blázni, ale jako múdří, věduce, která Eph. 5. jest vůle božie, že vůle božie jest, abychme v svátek nehřěšili, ale modlili se. Neb die Kristus böh: Musie se vždy mo-Luc. 18. dliti. A jeho apoštol Pavel die, že máme se bez přietrži mo-1Thes. 5. dliti, to jest, myslí, slovem neb skutkem prospievati. A to miení Šalomún, řka: Což koli můž ruka tvá, bez přetrži dě-Eccl. 9. laj; neb ani múdrost ani uměnie jest v pekle, kamž ty po-

*) Rkp. nesloua k dobremu. **) skrzie buben. tepu na husle.

spiecháš. A tak v svátek neb mysl dobře, neb mluv dobře, neb slyš, neb čiň, neb choď dobře, to věz ctnostně. Ale toho my pohřiechu nečiníme; neb raději jdem na pole, než bychme modlili se v kostele; raději jdem k tanci, než na hřiechy k pláči; raději na sniekanie, než na kázanie; raději jsme v krčmě, než v božiem chrámě; raději běžime do pivnicě, než do kaplicě; raději marnú řeč v kostele mluvíme, nežli svatú slyšíme. A druzí jako hadové, jenž nemohú slyseti zaklínanie, utiekaji před božím slovom z kostela, a jdú na sniekanie, a nechtie věděti, že jest dávné ustavenie, že když laik, to věz z potupenie slova božieho, jde ven z kostela, ano kněz káže, že má od biskupa klet býti; také v neděli snie dá-li lakotně přede mší, tehdy těžce hřeší.

I. Také v svátek ne bychme byli pilní, abychme almužny s milostí dávali, ale raději abychme se s svými rotníky ožrali a tučně pásli; kurvám, pištcóm, pochlebníkóm, polizáčóm zbožie Kristovo dáváme, jeho protivníkóm, a zapomenúc dobroděnství božského i svých blízních, sami se i jiné horšíme. Protož tak činiece, jakož die svatý Augustin, svátek rušíme skutkem neb dielem hřiecha, jenž jest dielo najvíce služebné, jimž my tak svatý čas nám pójčený v takých a tak mnohých nehodách zmaříme. Milý! pověz mi, kterak učiniece sobě oběd k pýše světa, jedúce, lejíce v se přielišně, mluvíce nehodné věci v svátek, jenž nás nevedú k věčnému odpočinutí, kterak nečiníme proti prikázání diela služebného, poňavadž každý hřiech jest dielo najvíce služebné, jako jest řečeno prvé? Jisté menšie zlé, a mnoho menšie bylo by nám, dělati diela rolná, neb nájemná a řemeslná; neb aspoň bychme dělali diela v sobě úžitečná obci boží, a zachovali bychme se od těžšieho hřiecha. Protož die svatý Augustin, mluvě o svátku svěcení židovském, řka: Prázdniti sú chtěli k marnému mluvení a k smilství; lépe by žid v svátek na poli svém něco úžitečného činil, než na besedě se vadil; lépe by v svátek ženy jich vlnu zbieraly, nežli celý deň v nových svých rúchách nestydlivě skákaly. A též bez pochybenie jest i o nás křěstanech, jenž z větčieho dobroděnství božieho, zpominajíc na svého spasitele, máme lépe neděli než židé světiti. Neb poňavadž vedlé svatých učitelův všichni hřiechové jsú v tomto prikázání zapovědieni, vsák

De con-
sacr.
dist. 1.De 10
cordis.De 10
cordis.

zvláště tělestní, jakož v prvém prikázání zapovědieni sú duchovní.

Protož zachovánie od hřiecha jest najúžitečnější, najpo- K.
třebnější a najdokonalejší svátka svěcenie; neb jiné svěcenie se nehodí bez tohoto, aniž který skutek neb dielo uskodí tomu, jenž světí, když hřiech prvé diela nezprní. Protož jakož die svatý Bernart, před svátky položena jest vigilia, to jest bděnie, abychme bděli v pokání, patřiece, zdali sme v hřiechu neb v zmeškání spali prvé; a tak abychme boha a svateho, jehož svátek bude, předešli v zpovědi a v chvále, abychme v deň druhý svátečný chválili hodně boha v svatých, a jich přimluvením měli boha milosrdna. Protož znamenaj každý svůj stav s Adamem, jemuž, kdy shrěšil, řečeno jest: Adame, kde jsi? A tak Gen. 3.
vedlé své nůžě a potřeby priprav sobě řečníka v nebesiech, aby tak slavné dědictvie nebylo ztraceno. Neb die svatý Bernart: Poňavadž svatý byl jest mocný, múdry a dobrotivý na zemi k modlení za svú bratři nuznú, čím více v nebi, jsa plně mocen své vôle a vševědúci, jelikožto ku potřebě stavu našeho, a dobrovolný pro dosáhnutie čisté lásky! Neb vlast nebeského království neujímá lásky, ale přispáříe, tak že svatý hojněji jest v smilování, proto že u studnicé milosrdenství stojí; a tiem pilněji se přimluví, že zná, že počet svatých a blaženie bez božie pomoci a jeho neskoná.

Ale znamenajme, že světí za ny se nepřimluvie, aniž böh L
jich uslyší, jedné ač my hřiechův budeme chtieti ostati, dopuštěných budeme želeti, a diela ctnostného budeme pilní. Ale kdy to učiníme v svátky? a my lakoty, smilstvie, svárov, her, vraždy, opilství, tancův, frejův a jiných hřiechův nevidíme, by lid více páchal, nežli v svátek, a tak že křěstanský lid s pohany v skutku die ono slovo v žalmě: Přestati kažme všem Pa. 73.
dnóm svátečním božím v zemi! Neb čas, jenž jest boží službě zvláště ustaven, jest zpět zvláště k ďábově službě obrácen; tak že buoh die křěstánóm zvláště, což jest řekl někdy židóm skrzě Isaiáše: Neobětujte více oběti darmo zapálené; ohaven- Isa. 1.
ství jest mně nového hodu neděle, t. ohavna jest přede mnú, a jiných svátkův nepřijmu; nešlechtní jsú zborové vaši. Neb jisté M.
jest, jakož prvé řečeno jest, že kněz, jsa v smrtedlném hřeše, a lid hřešný, čině skutek, jenž v sobě jest dobrý, hřiechův

přidává a s tým více hřeší. U příkladě: kněz jsa v smilství, slúže mši, řiekaje hodiny neb zpoviedaje, křtě, činí skutky, jenž v sobě jsú dobří; ale že činí je v hrieše a tak nedóstojně, zvláště hřeší. Též i lid nectě svátkóv, modlí se, jde na kázanie, dáva oběti, almužny činí, dobré činí, ale zle, neb činí v hrieše. Protož die i kněži i lidu bóh: Neobětujte více oběti darmo; nebt jsú mi ohavny nového hodu neděle, a jiných svátkóv nepřijmu. A ihned die, proč: že nešlechetni jsú zborové vaši. Zborové jsú nešlechetni, kdež se zberú lidé nešlechetni; a tak že knězie i obecní lidé, v hriešiech zberúce se spolu, v svátek i obětují, a buoh die: Neobětujte více nadarmo, neb ohavnost jest přede mnú vaše v hrieše obětovánie! A tak ohavnost ta jest lidu známa, že o lidu křšťanském již móž řečeno býti

Tren. 1. v pláči svatého Jeremiáše: Viděli sú ji, to věz cierkev křšťanskú, nepřietelé jejie, a posmievali sú se svátkóm jejie. Nebť jisté židé a pohané posmievali se velmē obyčejí křšťanskému, kterýž mají v svátek v přípravě ruch, jedenie i pitie, a hřešenie zjevného, pasúce zvláště tělo ve zlé vóli. Protož

Mal. 2. skrzě Malachiáše proroka o kněžích die buoh: Rozespu na tvář vaši hovno svátkóv vašich. A proč to? než že břicha

N. jsúce pilnějše než boha, svētie hovnám, majíce břicho za boha, Pl. 3. jakož die svatý Pavel. A také že opustiece náboženstvie, hľadie k lakomství, nahánějíc k ofěře, slúžiece lakomství, jenž

Eph. 5. jest modloslúženie, jakož die svatý Pavel, a nepamatují, že

Mat. 6. Kristus die: Nemóžete slúžiti bohu a mamonu. Neb kněz slúže mši pro penieze, neslúží hodně Kristovi bohu, ale Mamonu džáblu, jenž jest pán a buoh nad lakomci. A také proto váží sobě buoh kněžské svátky za hovno, že opúšťějí nábožnú modlitbu; pakli se modlé, ale rty hýbají a myslí se jinudy tálají; v kostele šepci, a by nebylo holubic prodávati, to jest za dary duchovníe lakomě peněz bráti, nešli by do kostela: neb by se neměli oč dělití a šeptati, a o něco rokovati.

A svētští také jdú, aby se v pyšném rúše ukázali, aby se shledali v freji; také smějí se v kostele, jiné pak ženy vadi se a hanějí, postrkajíc jedna druhé s stolice. Panoše hľadie, kde jest pěkná; kam se obrátí, tam oni za ní, a prvé se jí poklonie než tělu božiemu na oltáři; jakož sem to vídal, an zadek obrátí k oltáři a k ní tvář, a mluví s ní, chechce se s ní.

Pak sedláci ti nemodlé se, než stojie jako kolúchové a střěpie, kam se kto obrátí. A měšťené, ti teskliví jsú, bojiece se, aby nezmeškali lakomého trhu. Všichni tito nepamatují, kterak pán Ježíš učiniv bičik z provázkóv, vyhnal jest a vymrskal z chrámu prodavače a kupce, řka: Dóm můj dóm modlitby jest, a vy učinili ste jeskyní lotrovú! Protož nepokají-li se taci, uslyšie hlas a bičik švihavý, když jim die, pudě je z svaté obce: Jděte, zlořečení, u věčný oheň. Neb die Isaiáš: Zlořečený, kterýž činí skutek svůj zmeškavě neb nestatečně. Protož také, že lidé meškají svým dielem své spásenie, nestatečně pomniece na boha a na své spásenie, zapovēděl jest jim ta diela v neděli, která hodně mohú dělati v den jiný; a tak pilně zapovēděl, že ten člověk, jenž jest tříesky zbieral v neděli, jest ukamenován z božieho prikázanie, jakož psáno jest. Aníž slušelo jest v neděli manu zbierati, jako také psáno jest v zákoně. Ani také chce bóh, aby kto tisíc kročejí šel kam v neděli. Protož my křšťané zbieráme drva neb tříesky v svátek, neb zbieráme hriechy, abychme hořeli u věčném ohni. Protož maličko ti tbají božie radosti nebeské, kteříž opustiece božie prikázanie o odpočinutí v neděli, o zboží úsilně pracují. O biedné tohoto světa zbožie! Biední lidé! nechtie dáti pánu bohu sedmého dne: on jim dal šest dní k dielu hodnému, aby slúžili tělu dielem tak daleko, jakož k věčnému odpočinutí jest pomocno, tak aby ani od léních bylo umenšeno, ani v lakomých upřielišeno.

A že vešken čas jest vigilia, to jest bděnie k poslední neděli, to jest k věčnému odpočívání; neb přes vešken čas má každý k tomu bdieti, jako pán Ježíš die častokrát: Bděte! protož móž rozumný prelát z přičiny hodné odpustiti svým poddaným podělati. Ale musieť pilně patřiti, aby to dielo bylo potřebné a k věčnému odpočinutí pomocné: jako obilíčko neb jiné zbožie aby nezahynulo, aneb obci neuškodilo; a tak aby prelát z lásky ne pro vzatek odpustil, a poddaci z lásky a z potřeby nuzné ne pro lakomstvie dělal. Ale to tvrdo jest rozeznati; a také z toho odpuštění pomalu a znenáhla lidé padají v úplné svátka přestúpenie.

A aby lidé neklamali bohem, řkúc: Já svátky svētim, když sám nedělám! sedmeře věci brání v neděli nedělati; neb ktož

hřeší a kto k hriechu prívoli, spolu trpėti mají. Protož pokládá šestero, jenž má od člověka v neděli od diela býti zdržieno, to věz: syna, dceru, pacholka, děvku, hosti, a hovádo. Protož psáno jest, že Neemiáš bránil jest, netoliko zaviera je brány a osazuje, aby na trh v neděli nenesli, ale i před městem nedal jest prodávati. Protož takto die ten svatý Neemiáš: Viděl sem mezi židy, ani tlačie lisicé v neděli, a nosie břemena, a obtěžujice osly vínem a jahodami vinnými, a fiky a všelikaké břiemě, ani nosie do Jerusálema v deň nedělní, a zaklel sem je, aby v den, v kterýž prodávati slušie, prodávali. A Tyřští, ti pohané, přebývali sú v Jerusalemě, nosiece ryby a všechny prodajné věci, a prodávali sú v svátky synóm Juda a Jerusalemským; a tresktal sem starsie vladaře Juda, a řekl sem jim: Kaká jest to věc zlá, kterýž vy činíte, a škrvníte den svátečný? zdalít sú téhož nečinili otcové naši, a přivedl jest buoh náš na nás toto zlé a na toto město? A vy přidáváte hněvu na Israhel, rušiece neděli! A stalo se, když stály sú brány Jerusalemské v neděli, řekl sem: Zavřete brány! A zavřeli sú brány, i prikázal sem, aby jich neotevřeli jeliž po svátku. A z sluh mých mnohé ustavil sem nad branami, aby nižádný nevnesl břemene v deň sváteční. I nechali sú trhovci všech věcí tržných před Jerusalemem jednu i druhé. A zaklel sem je, a řekl sem jim: Proč jste přede zdí? učiníte-li to v druhé, pustím ruku na vás. Protož od toho času nepřišli sú v svátek. I řekl sem kněžím, aby vyčistili se, a přišli k ostrážení bran a k svěcení svátka. I proto vzpomeň na mě, božé můj! a odpust' mi vedlé milosrdenstvie slitování tvých.

Aj teď máš dobré naučení od dobrého kniežete Neemiáše, jenž jsa u vězení u pohanského krále, vyprosil jest na bohu postem, modlením, i jinými činy dobrými, že pohaný král dal jemu svobodu, aby jel do své vlasti, a dal jemu i provod i peníze, aby Jerusalemem zase ustavil, jenž jest byl i s chrámem vypálen; a když je ustavil, tehdy kraloval v něm. A teď slyšiš, kterak že nedal tržiti v svátek, hnal z města i od města, a tresktal starsie a zvláště knězi, že sú trhóv v svátek dopustili. A že to dobré učinil, prosil jest pána boha, aby na něho se rozpomenul. O by též nyní kniežata a páni učinili aspoň neděli, již jest sám buoh ustavil, právě svému lidu

světiti kázali, a nedali, neřku tržiti, jenž móż kromě neděle dobře býti, ale aby nedali v kostky hráti, tancov strojiti, a jiných zlostí věsti, jakožto smilstvie a cizoložstvie, jakož jest bránil ten dobrý Neemiáš. Neb tudiez psáno jest, že die: Viděl sem židy, ano pojímají ženy Azoditské, Amonitidské a Moabitidské; a jich děti odpolu mluviechu azoditsky a neumiechu mluviti židovsky, a nemluviechu vedlé jazyka lida a lida. A tresktal sem je a lál sem, a bil sem z nich muže a stínal sem je. Zaklel sem je v bohu, aby nedávali dcer svých synóm jich, a nebrali dcer jich synóm svým a sobě, řka: I zdali týmž obyčejem nehřešil jest Šalomún král Izrahelský? a jistě v lidech mnohých nebyl jest král rovný jemu; a ml biese bohu svému, a pošadil jest ho buoh jeho nade vším Izrahelem: i jeho uvedli sú v hriech ženy cizozemské! Zdali i my neposlušni učiníme každý hriech hrubý tento, abychme přestúpili v bohu pánu našem, abychme pojímali cizie ženy?

Aj teď máš, že toto dobré knieže bránilo, aby nepojímali žide žen pohanských, ač by i vieru chtěly přijieti, a to pro dvě: najprvé, aby ženy neodvedly jich od boha k modlám, jako sú odvedly Šalomúna krále, bohu milého a múdrého; druhé proto, aby jazyk židovský nezahynul; jakož die, že slyšal jest děti, ani židovsky neumějí, a mluvie odpoly pohanskými řečmi. Aj pro to dvě bil je, mrskal, a muže stínal! Též by kniežata, páni, rytieři, vládky, měšténé měli brániti, aby lidé jich nesmilnili, a zvláště necizoložili; pakli by nechtěli nechati, ale mrskati, bíti, ale nesmiem říci zabiti, ač tento svatý stínal jest; neb potom Kristus, král milostivý, nechtěl jest cizoložnicé ihned na smrt odsúdiť. Také mají se postaviti, aby česká řeč nehynula; pojme-li Čech Němkyni, aby děti ihned se česky učily a nedvojily řeči; neb řeči dvojenie jest hotové závidenie, roztrzenie, popuzenie a svár. Protož svaté paměti Karel ciesar, král Český, prikázal jest byl Pražanóm, aby své děti česky učili, a na radném domu, jemuž německy říekají rothaus, aby česky mluvili a žalovali. A věrně, jakož Neemiáš, slyšav ano dietky židovské mluvie odpolu azotsky a neumějí židovsky, a proto je mrskal a bil: též nyní hodni by byli mrskanie Pražené i jiní Čechové, jenž mluvie odpoly česky a odpoly německy, říekajíc: tobolka za

toboľka, liko za lyko, hantuch za ubrusec, šorc za zástěrku, knedlík za šišku, renlík za trérožku, pancieľ za kruneľ, hunškop za konský náhlavek, marštale za konnici, mazhaus za svrchní sieň, trepy za chódy, mantlík za pláštiek, hauzsknecht za domovní pacholek, forman za vozataj. A kto by mohol vše vypsati, co sú řeč českú již změtli? tak že kdy pravý Čech slyší, ani tak mluvie, nerozumie jin, co mluvie; a odtud pocházie hněv, závist, rozbroy, svárové a české potupenie.

Také ten Neemiáš v též kapitole, česky: v též hlavizně, die, že zahnal od sebe kněze, jenž jest z těch žen ženu pojal. Protož die tu: A z synův Jojada, syna Eliazib kněze velikého, svak bieše Sanabalat Heronites, toho sem zahnal od sebe. Rozpomeň se, pane bože můj! proti těm, kteříž poškrvňijí kněžstvie, a řád kněžský a jahenský. Protož vyčistil sem je ode všech žen cizozemských, a ustavil sem kněžské řady, a jahnův každého v službě jeho, a obět dřev v časy ustavené a v prvých obětech. Vzpomeň na mě, bože můj! v dobré. — Nu králi, knieže, pane, rytieři i obcě! naučte se od toho svatého kniežete kněžím netrpěti smilstvie a cizoložstvie zjevného; neviňte jich k sobě, ale jakožto tento jest zahnal pryč od sebe kněze smilného, též i vy! Teď máte příklad, a pak svatého Pavla prikázanie, jenž die: Když ten, jenž bratr slove, mezi vámi jest smilník neb lakomec, s takými aniž jezte. Aj svatý tento netoliko zahnal, ale prosil pomsty od boha na tu knězi, jenž kněžstvie hřiechy svými škrvnie! Druhé naučte se knězi řediti, aby v svém řádu stáli, a každý, čím má v duchovenství slúžiti, ať slúží, jako ten Neemiáš učinil. Protož i řekl jest: Rozpomeň se na mě, pane bože! k dobrému. I uslyšal ho pán buoh, že svátky prikázal světiti, a kto nesvětil, nad tím pomstil, a knězi zlú tresktal, od sebe hnal, a jinú knězi zřiedil.

Ale nynější knězi smilnú k sobě vinú, a od služby duchovnie odvedúc, porúcie jim úrad světský; a tak ten, jenž by měl býti pilen duše, bude, nechaje duše, pilen počtu, kuchyně a koně! A ktož chce právě prozřieti, spatří, že světští jsou velmė kněžským neřádem vinni; takéž se jim i vede, ani mnějíc, by skrzě úrad kněžský, jenž slove neřád, zbohatili, ani ovšem hynú a pseji. Protož pravie to věrní, a já s nimi, že nelze

jest, by se křestanstvo v boží vůli upokojilo, dokadž nebude v svůj řád navedeno kněžstvo, jenž zvláště svátkův nesvětie: poňavadž v stavu svém bez božieho prikázanie drženie stojie, nechtiec znamenati, že písmo, proč máme světiti neděli, die: V šesti dnech učinil böh nebe i zemi, mořě, i vsecky věci, kteréž v nich jsou, a odpočinul v den sedmý; a požehnal dne sedmého a osvětil jej. A mezi jinými příčinami řádu diela šesti dnův ráčil jest nám pán buoh dáti ten příklad, kterak, kdy a proč máme jemu se modliti, klaněti, nábožně slúžie: neb jakož buoh odpočívá od věčnosti, to věz, že nikam se nehýbá, ale v sobě přebývá, tak my máme varovati se hřiecha, dokad budeme živi; a jakož buoh třmi řady učinil tři strany světa, to věz nebe, zemi, moře, a jiné věci v nich, též chtěl jest od trojích lidí v neděli tak ctěn býti, to věz: od bohomyšlných, jenž myslí v nebesiech přebývají, od pracovitých, jenž zemské věci dostojně řiedie, od počínajících pokánie, jenž jsou v skrúšení a v bolesti.*) Ale že ti v horkosti věci světské opúštějí, protož často jsou chlipností přemoženi, v hřiechy zase padají, jakož mořě často se z břehu vypúštie.

Pak přestal sedmý den pán buoh od tvoření, tak věz, že již nic nového nestvořuje, by z ničehož činil, jako najprvé svět stvořil; ale stvořuje ve čas lidí, hovada a jiné věci (v) zvláštaniem bytu, kteréž jest v jich počátciech stvořil prvé; jako mě i tě stvořil v zemi, že jsem já z země, ty též. Také stvořil nás v Adamu a v Evě; neb jinak, by to ne tak bylo, země nebyla by náš počátek, ani Adam otec, ani Eva máte, a to jest proti písmu. A tak buoh, jenž jest trojice svatá, činí ještě dielo, stvořuje, zachovávaje a způsobuje vsechna stvoření. A tak když die písmo: Odpočinul böh v sedmý den po šesti dnech, učí nás, kterak my po diele šesti dnův v neděli máme jemu čistě a pilně slúžiti; a tak, jakož die svatý Augustin: Odpočinul, že nám odpočinúti kázal. Neb jakož řiekáme: duom veselý a kniehy utěšené, proto že lidé v tom domu jsou veseli, a v knihách utěšenie mají: též böh jest dóm, v němž světí přebývají, a knihy života, v něhož, kdy hledie, utěšeni jsou. Pro-

*) Po straně připsáno touž rukou: Contemplativi bohomyšlní, activi pracovití, incipientes pokánie počínající.

tož pro toto odpočívanie máme všetmi naše činy riediť; protož die David: Odpočívajte, a vizte, že sladký jest pán:

X. A že lidé jsúc zapálení v smilství, v lakotě a v lakomství, v svátek najviece onoho věčného odpočívání zapominají; protož pro ty hříechy, že paměť porážejí, die pán buoh: Pomni, aby den sváteční světil. Neb pyšní, lakomí, a zvláště smilní, zapomenú věčného pokoje, nevedú skutkův svých v duchu svatém, ale k práci ohavné s ďáblem, kterýžto jako ukrutný pán pudí, nuzí a tieží svými ohavnými břemeny, jako osly. Ale buoh požehnav dne sedmého, je osvietil; neb odpočinutie věčného a požívání svého božstvie nás blahoslavené, požehnané a svaté v ten čas znamenal. A že nám hrubým těžko jest, boha, co jest, poznati, protož znamenitě žádost lida hrubého ve dvou prvú prikázání napomenuta jest, od čeho má se varovati, milujíc pána boha svého: že nemá mieti bohův jiných, a že nemá bráti nadarmo jmena pána boha svého, a v třetíem prikázání pod někakým podobenstvím, kterak, kdy a proč milovati má pána boha svého. Protož dvě prvě prikázání, té máta tak býti zachováne, jakož slova vznějí, ale třetie to v skrytém smyslu.

Y. Protož my křestané, znajíce rozum tohoto prikázanie, ne tak ovšem úzce varujeme se ot děl tělestných v neděli, jako židé hrubí se varují v svú sobotu; neb jakož prvě jest řečeno, slušie nám dělati v neděli, což koli radí neb ukazuje dobrotivost, hýbá užitečnost, a pudí potřeba neb núze, jedné vždy s výstrahú hříecha. Protož znamenitě die Origenes: Opustiee židovskú sobotu, kteraké býti má křšťšanu neděle zachovánie, vizme: když v neděli nic světského nečiníš, duchovnými věcmi se zaneprázdníš, do kostela přijda, slovu božiemu ucho pripravíš, o nebeských věcech myslíš, o věčném blahoslavenství pilnost máš, budúci súd před oči kladeš: toť jest zachovánie neděle křšťšano. Protož kto by v těch věcech netuchl dielem, hledě dobrotivé k užitku, ku potřebě a k núzi bližnieho, dělaje v neděli tělestné dielo, dobře by světil. A tak múdrému křšťšanu slušie v neděli tiem obyčejem něco časem dělati, neb umie v diele náboženstvie ostří(e)ci a o bohu mysliti; ale sprostný má se ot diela vzdáliti, pro nedostatek té múdrosti. A toto dobře jest ukázáno v starém zákoně, neb Josue sedm dní okolo

zdí Jericho chodil jest hodně, a Machabejští bojovali sú v svátek hodně. Taká diela světi starého zákona činili sú, jako sú také dietě obřezovali v svátek. Protož pán Ježíš, že uzdravoval v svátky bez hříechu, dovedl jest židóm, íka: Jeden skutek učinil sem, a všichni se divíte! Proto dal vám Mojžieš zákon, ne by od Mojžieše byl, ale od otcův, a v neděli obřezujete člověka; poňavadž obřezání bere člověk v neděli a neruší se zákon Mojžiešov: (proč) na mě se hněváte, že všeho člověka uzdravil sem v neděli? Neroďte súditi vedlé tváři, ale spravdivý súd suďte. — Aj teď máš dódod, že obřezovali sú dietě v neděli, když jest osmý den připadl v neděli, a měli sú za to, že obřezáním nerušili sú neděle. Neb světi otcové zákona starého poznali sú tajemstvie, kteréž znamená počet osmý; protož znali sú v duchu, že jich vykupitel má býti obřezán v osmý deň. A že dokavad Mesiáš nedokonal soboty, to jest odpočinutie v hrobě, otcové svatí sstupující u vézenie temnosti, neměli sú plného odpočinutie, jakož mají po z mrtvých vstání pána Krista, jenž otevřev vrata nebeská, uvedl jest s sebou všechny vězně, kteříž sú byli hodni, aby již plně odpočívali. A že my již vieme, že podobenstvie té věci, která se měla státi, jest již naplněno, protož nejsme zavázáni, abychme tak tvrdě svátek jako židé drželi; ale abychme způsobující skutky své, k věčnému odpočívání chvátali, varující se šachty, abychme v ni neupadli, vážiee sobě lehčě svátky, ale zvláště vždy neděli, jenž má vždy velmě zachována býti, a zvláště od hříechův.

Kapitola XII.

Přikázanie čtvrté jest toto: „Cti otce svého i máteř svú, aby byl dlúhověký na zemi, kterýž pán buoh tvój dá tobě.“ Věziž, že to prikázanie jest prvě na druhé dště položeno, aby věděl, že jakož prvě prikázanie prvě dsky jest největšie k milování boha, neb slušie k poctivosti boha otcě: též toto prikázanie jest najprvnějšie druhé dsky, a největšie k milování bližnieho, neb slušie k poctění člověka otcě. Dále věz, že otec někdy slove něčí proto, že jest ho tělestně urodil, jako